

AKVIZICE V MĚSTSKÉ KNIHOVNĚ DĚČÍN

Ladislav Zoubek, Městská knihovna Děčín

Úvod

Městská knihovna Děčín funguje již třetím rokem jako knihovna s výkonem regionální funkce pro okres Děčín, poté co byla převedena ze zřizovatelství Okresního úřadu Děčín, jako okresní knihovna, pod pravomoc Města Děčína. Výkon regionální funkce, který je zakotven v písemné smlouvě mezi okresním a městským úřadem, spočívá, vedle dalších úkolů, především v nákupu a zpracování knižních fondů pro naprostou většinu veřejných knihoven v okrese, neprofesionálních, ale i profesionálních. Mimo městské a regionální funkce plní knihovna i funkci vysokoškolské knihovny Detašovaného pracoviště ČVUT v Děčíně, fakult jaderné, fyzikálně inženýrské a dopravní. Knihovna, která je umístěna na tomto pracovišti je integrální součástí městské knihovny, stejně tak veškeré financování nákupu a zpracování knihovnických fondů.

Charakteristika

Akvizice městské knihovny se dá rozdělit do pěti oblastí:

- 1) akvizice knižních fondů pro vlastní Městskou knihovnu Děčín,
- 2) akvizice pro vysokoškolskou knihovnu Detašovaného pracoviště ČVUT v Děčíně,
- 3) akvizice pro veřejné knihovny okresu Děčín a organizace výměnných souborů pro tyto knihovny,
- 4) akvizice periodik,
- 5) akvizice hudebních nosičů.

Než se budu věnovat jednotlivým oblastem, je nutné stručně charakterizovat programové vybavení, které knihovna k tomuto účelu využívá. Od r. 1996 je to program LANius, který v řadě modulů využívají všechna pracoviště knihovny. Komplexnost jednotlivých modulů vynikne zvláště v okamžiku automatizovaného půjčování prostřednictvím čárových kódů, které knihovna realizuje od září 1997 ve vysokoškolské knihovně a v dětském oddělení, další oddělení knihovny jsou k tomuto kroku připravována od 1. 1. 1999.

Nyní ke specifikům jednotlivých oblastí:

ad 1) Akvizice fondů pro vlastní knihovnu je realizována především prostřednictvím místního Knihkupectví Fous-Andrášová-Fousová, které poskytuje 7-8% slevu z maloobchodní ceny. Zde nakupujeme téměř 85% veškerých

fondů. Knihkupectví je velmi dobře zásobeno krásnou i odbornou literaturou, část titulů objednává knihkupectví přímo pro knihovnu, výjimkou nejsou ani doobjednávky pro naše potřeby. U tohoto nákupu především oceňujeme každodenní možnost provádět výběr s knihou v ruce. Výraznější slevy distribučních firem jsou sice lákavé, ale operativnost nákupu je pak podstatně zhoršená, rovněž tak řešení reklamací vadných výtisků. Dalších, cca 10% fondů nakupujeme několikrát ročně v proslulém pražském Knihkupectví Fišer. Zde provádíme výběr zvláště společensko vědní literatury (psychologie, sociologie, literární vědy, umění apod.) a z oblastí beletrie a poezie produkci malých nakladatelství, které většinou nejsou v nabídkách distribučních firem. V důsledku dlouhodobé spolupráce i zde má naše knihovna slevu 10%. Zbytek knihkupecké produkce vybíráme v dalších pražských prodejnách (Maťa, Orbis aj.), případně objednáváme přímo v nakladatelstvích. K nákupu literatury dosud nevyužíváme internetových virtuálních knihkupectví. Regionální literatura je zajišťována především díky velmi dobrým kontaktům, které udržujeme s většinou městských a obecních úřadů okresu.

Profil fondů je zaměřen především na kvalitní krásnou literaturu, veškerou populárně naučnou literaturu, rovněž tak regionální, duchovní, odbornou a vědeckou literaturu. Knihovna má záměr naplňovat své poslání v budování univerzálních knihovnických fondů vydaných v českém jazyce. Z cizojazyčné literatury doplňujeme fondy zvláště německy a anglicky psanými publikacemi. Nemalý podíl na těchto akvizicích má asi 12 velvyslanectví vyspělých států v Praze, s nimiž již třetím rokem spolupracujeme.

Informace o vydávané produkci získávají pracovníce příslušného úseku z periodik *Nové knihy*, *Knihy 98* a z mnoha edičních plánů, které zasílají jednotlivá nakladatelství, případně i z Internetu. Tyto soupisy desiderát se ukládají do 1. modulu LANia a slouží výhradně k výběru literatury. I když programové vybavení umožňuje tyto záznamy využít při zpracování, tuto alternativu nepoužíváme, protože využíváme výhod sdílené katalogizace prostřednictvím Internetu (opět produkt LANia), kde přebíráme až 80% záznamů.

V loňském roce jsme nakoupili přes 8 tis. nových knihovnických jednotek, v letošním roce bude realizován nákup všech knihovnických fondů za 1,6 mil. Kč.

ad 2) Akvizice pro vysokoškolskou knihovnu probíhá obdobným způsobem, ale specifikem je výrazný podíl nákupu speciální odborné literatury, především skript, v pražských knihkupectvích: Knihkupectví ČVUT v Praze – Dejvicích, Knihkupectví VŠE v Praze na Žižkově a Knihkupectví Nadatur v Hyberské ul. Řada titulů je dále objednávána na vysokých školách v Liberci, Olomouci, Brně, Ostravě a Č. Budějovicích. Další tituly jsou přímo objednávány ve vydavatelstvích Grada, Ekopress, G-Comp, Management Press aj.

Těžištěm těchto speciálních fondů je literatura z oblasti přírodních věd (zvl. matematiky), ekonomiky, managementu, práva a výpočetní techniky. Problémem je získávání (resp. vydávání) publikací z oblasti dopravy, výrazně též chybí technický výkladový slovník.

ad 3) Akvizice pro veřejné knihovny okresu je v naprosté většině realizována osobním výběrem v uvedeném děčínském knihkupectví. Především je získávána krásná a rekreativní literatura, stoupá podíl populárně naučné literatury, která je zařazena nejčastěji do výměnných souborů.

Výměnné soubory jsou realizovány pro všechny veřejné knihovny, pro které zajišťujeme nákup a zpracování. Jak bylo uvedeno, zařazeny sem jsou dražší publikace populárně naučné (zvl. pro mládež), ale i tituly z oblasti krásné literatury, které by ve stálém fondu jednotlivých knihoven našly jen omezené uplatnění. Soubory jsou organizovány ze dvou akvizičních středisek, z Děčína a z detašovaného pracoviště naší městské knihovny – z Varnsdorfu. Jsou pravidelně distribuovány, společně se stálými fondy, při rozvozu služebním automobilem. Při těchto návštěvách knihoven odborní pracovníci soustavně konzultují výběr titulů do stálých fondů i požadavky na výměnné soubory s jednotlivými knihovníky.

Složitá agenda, kterou nákup a zpracování, ale zvláště organizace výměnných fondů pro veřejné knihovny okresu vyžaduje, je odděleně v obou akvizičních střediscích realizována v příslušných modulech knihovního systému LANius. V r. 1997 bylo nově získáno pro tyto knihovny přes 7 tis. svazků knihovních jednotek, bylo realizováno 577 výměnných souborů, které celkem obsahovaly 18 969 knih.

ad 4) Akvizice periodik je realizována jen pro vlastní Městskou knihovnu Děčín, včetně poboček. Ostatní veřejné knihovny si periodika zajišťují samy. Kolem 80% titulů novin a časopisů získáváme osobním odběrem v místní trafice. Ukončili jsme před několika lety spolupráci s PNS a tento způsob se nám jeví jako operativnější, zvláště při řešení nedostatků při pravidelném dodávání jednotlivých čísel objednaných periodik. Zbylé tituly objednávané u distribučních firem (např. SEND, All Production, Vogel Publ.) a jednotlivých vydavatelů (Economia, Moravia Press aj.).

V současné době získáváme přes 200 titulů periodik v 341 exemplářích. V porovnání s jinými knihovnami této oblasti knihovních fondů věnujeme menší pozornost.

ad 5) Hudební nosiče získáváme osobním výběrem ve dvou děčínských obchodech, kde získáváme slevy 5% a 10 % z maloobchodní ceny. V letošním roce jsme zahájili úspěšnou spolupráci se dvěma internetovými virtuálními obchody: Reax (<http://www.reax.cz>) a iShop (<http://ishop.seznam.cz>), kde jsme získali obdobné slevy. Podíl nákupu v internetových obchodech odhadujeme na 25% a do budoucna očekáváme, že se ještě zvýší.

Akvizice je téměř výhradně zaměřena na CD nosiče. Magnetofonové ka-

zety a videokazety kupujeme jen ojediněle pro studijní potřeby a pro kulturně výchovnou činnost. Ze širokého spektra audiomateriálů na našem trhu se specializujeme na progresivní rockovou, jazzovou a tzv. vážnou hudbu, příp. mluvené slovo. Ostatní hudební žánry, zvláště ty, které jsou módně komerčně zaměřené, doplňujeme jen u výjimečných hudebních osobností a skupin. Pravidelný roční přírůstek činí 400 - 450 CD nosičů.

Závěr

Akvizice knihovních fondů Městské knihovny Děčín prošla v posledním desetiletí bouřlivým vývojem. Po počátečních zmatcích počátkem devadesátých let, kdy jsme byli na jedné straně zaskočeni záplavou publikovaných nových titulů a na druhé straně jsme se o jejich vydávání dozvíдали s velkým zpožděním, kdy již nebyly k dispozici, se situace značně ustálila a zpřehlednila. Ještě dnes se stává, že o vydání některých publikací se dozvídáme opožděně, jindy nemůžeme získat včas požadovaný titul. V zásadě však lze říci, že jsme se s vážnými problémy již vyrovnali. V posledních letech spíše řešíme otázku jak profilovat fond naší knihovny při tak velkém počtu vydávaných titulů na jejichž nákup máme sice vyhovující, ale přeci jen omezené finanční prostředky. Zvláště je tato situace obtížná na trhu audiovizuálních nosičů, kde je možné získat téměř celou světovou produkci za posledních několik desetiletí. Zodpovědnost a kvalifikovanost při profilování fondů v knihovně našeho typu je nezbytností.